

Bajka o čudnih bi. jih na Pohorju

MORSKE DEKLICE ALI VILE.

Bil je viničar in bival v takozvani dimnici. Imel je pa navado, da je rad na peči ležal. Ko se nekoč bliža polnoč, pride božja deklica in začne gibanice delati in jih pozneje peči. Večkrat je pogledala gor na peč, viničar pa je tudi pogledal na božjo deklico, še mileje pa na gibanice. Deklica mu je dala velik kos, rekoč: »Ne povej nikomur, kar si videl!« Z veseljem je začel kos povživati; bila je presladka gibanica, — pa toliko je je bilo, da ni mogel vse povžiti. Ostanke je dal drugo jutro domačinu in neizrečeno so se jim dopadli. Hoteli so pa sedaj tudi vedeti, odkod je dobil to slaščico. Nekoliko časa je tajil, potem pa je le povedal. Drugo noč je božja deklica zopet prišla in je zopet gibanice pekla; osorno je pogledala viničarja in mu očitala njegovo kletetvost, slaščice pa ni dobil nikoli več.

Kadar se gre spat, se mora kamen v kuhinji skrbno osnažiti pepela, drugače pride božja deklica kuriti. — V traku se ne sme hoditi na ribnik prāt, ker tōkrat hodi Vila, ali tudi od nekaterih božja deklica imenovana, izpirat tja svoje perilo.

Morske deklice se prikazujejo svojim ljubimcem kraj rek in kraj morje, najrašč zvečer ob mesečnem svitu. Napol so ribe — napol ženske. Pridejo pa vsako sedmo leto na obalo prepevat.

Nekdaj so bile okoli Središča in po šumah divje devojke, ki so vse žito po polju požele, divjaki pa so jim snope vezali; videl jih nikdo ni. Gospodine so jim včasih na polje nosile jesti, ker drugega plačila niso imele. Odkod so te devojke prišle, se ne ve, pokanje z biči pa jih je pregnalo. Na Štajerskem pravijo to je od »divjih dekel«. Enkrat se dogodi, da bi rade nekega fanta utopile; to pa sliši

neka stara žena, ki je k mlinu zrnje nesla in to je bila njegova mati. Ona sliši iz vode: »Ura je vun ali Ivana še ni tu!« Tako začuje trikrat. Počasi prijaše njen sin Ivanek na svojem belem konju, pa mu reče njegova mati: »Čuješ, ti moj ljubimci sin, jaz sem slišala trikrat tebe klicati iz vode, gotovo te divje dekle kličejo, pa te hočejo utopiti.« »Mati, ravno zdaj bom moral črez vodo k našemu mlinarju!« — »Ne idi, dragi sin, tebe hočejo divje dekle utopiti!« »Kaj bi zdaj draga mati?« »Konjske podkove obrni nazaj, in stopi naprej; mislile bodo, da si že prek odšel!« Nato hitro skoči preko vode. Vila mu pa nadene na nogo zlati lanec in on ga odnese, pa sliši trikrat: »Če ne daš lanca nazaj, napravimo da bo voda za teboj tekla!« On vrže hitro lanec nazaj v vodo. Zato pa so mu obljubile dolgo življenje in mnogo bogastva od njih.

Vrvi ne smemo na kolovratu pustiti, sicer pride božja deklica prest.

Vila je prišla k nekemu kmetu in rekla: »Sej bob! Sej bob!« Bilo je to rano pomladi. Kmet jo poslušal in naseje bob. Ko je pa začel rasti, se je kmetu zdelo, da iz njega ne bo nič. Hlapec pa je kmeta le pregovoril in pustil ga je do žetve. Ko so pa bob mlatili, namlatili so ga toliko, kakor nikoli poprej. Ravno temu kmetu je prinesla Vila štrno preje in mu je rekla: »Ovijajte to prejo v klobčiče; ja če se vam utrga, ne recite: »Konec sem izgubil, ampak nitko sem izgubil.« In tako je imel kmet vedno veliko platna od one štrne. Kadar je imel kdo čas, se je moral vvesti in navijati prejo. Vsi so se že naveličali. Enkrat toraj le hlapec spregovori: »Konec sem izgubil!« — in od tistega časa je bilo vse preč.

Sodobne iskre in utrinki

V dobi, kakršna je današnja, ko se vse vrednote prevrednotijo in izrednijo, so dobile tudi razne besede čisto drug pomen. Evo, kratek prispevek k sodobnemu besedoslovju:

človek — egoizem
vojak — mehanizem
življenje — martirizem
poštenje — anahronizem
ljubezen — sofizem
nežna ženska — paradoksimizem
umetnost — kubizem
administracija — birokratizem
cerkev — anatimizem
narodna vzajemnost — antagonizem
konstitucionalna država — absolutizem
šola — Leyerkasten

»Ljudski glas« izhaja v nemškem jeziku
»Enakost« je slovenska
»Slov. Gospodar« je rimski
bakšiš je turški
parlament je balkanski
Saxophon je zamorski
bašibozluk je pristno naš.

Čdor ne verjame, da je tako, naj vpraša profesorja klasičnih jezikov, doktorja Petrefakta.

Ali ni čudno, da je bil Strossmayer Hrvat, Bleiweis Slovenec, Dežman pa Nemec.

Meščan se kaj rad postavlja pred deželanom. Pa je med obeh samo toliko razlika, kakor je med poljsko in cerkveno mišjo. Zadnja ima le bolj »nobel« luknjo.

Kronski penzionist je človek, ki se je z lepim uspehom poglobil v umetnost — živeti brez para. Če umre, ga pokopljejo na občinske stroške, kar popolnoma odgovarja uradnemu socialnemu čutu.

Mariborska opera bo ukinjena. Kaj zato! Samo da nam ostane še vedno Glavnjača.

Naši državni krmiljarji hočejo odpraviti prostitucijo z zakonom. To sredstvo se mi zdi ravno toliko vredno, kakor pasta za brke. Maribor že dozlo nima Venerinega svetišča — pač pa število njegovih svečenic strahovito narašča.

Prvi zoološki vrt v Sloveniji je bil ustanovljen po prevratu v Mariboru na policijskem komisarijatu. Tamkaj dobiš vse ptiče od orla do čuka ter zverine od medveda do povha.

Zveza kulturnih društev v Mariboru predvaja »Napoleona«. Mrko in prezirljivo gleda v kaos, ki ga je ustanovila revolucija ter z železno pestjo ustvarja »avtoriteto« in dvigne Francijo. Ali bo našel Jugoslovan svojega Napoleona, dokler je še čas? Avtoriteta je že dolgo mrtva — samo da »slepci« tega ne vidijo.

Ljudska univerza v Mariboru

V ponedeljek, 2. aprila, koncert »Francoske glasbe«. Pianistka Jadviga Poženel iz Ljubljane. Predprodaja: vstopnic pri ge. Zlati Brišnik in g. Höferju.

Prihodnji teden nas obišče svetovna potovalka in pisateljica gđc. A. Karlin iz Celja, ki je preživela mnogo let na Kitajskem, Japonskem, v Avstraliji itd. in v največji meri spoznala življenje tamkajšnjega prebivalstva. Gđc. Karlin je edinstven pojav prave romantične, strastne potovalke, ki jo miče tembolj daljni svet, čim je grozovitejši in nevarnejši!

V torek, 3. aprila, ob 7.30 predava v Studencih (deška šola) o »Delovnih prilikah in delavskem položaju širom sveta in sicer na podlagi lepih skulpturnih slik.

V sredo, 4. aprila, predava ob 8. uri (v Mariboru, Slomškov trg 17) o velein-teresanini temi »Dve leti na avstralskih otokih« na podlagi lepih skulpturnih slik.

Šaljapinova vila — dečji sanatorij

Naši čitatelji se še spominjajo na spor, ki je nastal med svetovno znanim ruskim basistom Šaljapinom in sovjetsko vlado, ko je Šaljapin v Parizu odstopil del svojega honorarja ne kemu ruskomu begunskemu društvu. Kot odgovor na njegovo gesto mu je sovjetska vlada odvzela naslov »narodni umetnik« in vrh tega zaplenila vsa njegova posestva v Rusiji. Kakor poročajo sedaj moskovski listi, name-rava sovjetska vlada v bližnji razkošni Šaljapinovi villi, ki se nahaja v pokrajini Vladimiru, urediti dečji sanatorij. Vila sama pa postane last komunistične omladinske organizacije.

Volnena obleka.

Vse, kar je iz volne, se da očistiti z »RADIONOM«. Edino ne pozabite, da je volna zelo občutljiva in da je treba z njo previdno postopati. Volna ne prenese vroče, vode ker ji vročina strdi vlakenca. Torej: RADION razstopi v mrzli vodi kot zmiraj in v tej razstopini malo premečkaj in pregnejči volnene stvari. RADION bo odpravil čisto sam vsako nesnago. Volnene stvari se ne smejo pri sušenju obesiti ampak razprostrti po čistem platnu. S tako metodo boste očistili vse kar je iz volne, torej svoj jumper, svojo pleteno kapo in vse slično. Barvne stvari bojo ponovno pokazale svoje dražesti kot da so nove.

Visoka pesem o krizi

O veličastna, miljena besed beseda, ki trdosrčno hvataš bogca in markiza in vladaš vsepovsod: kjer je bogastvo, beda; o bogastvo tajno, efemerno: — sveta Kriza!

Zato naj danes bajno himno ti zapojem... Saj náte vedno me spominja moja miza, omara, čevlji, večna tema v žepu mojem, računi in menice v tvojo slavo: Kriza.

Zmešala zakonskemu možu bistro pamet prefrigana, našminkana je Liza, do jo odél v zlató, čipke, žido, žamet, a ti — oplela srečo si njegovo — Kriza.

Ti si povsod, povsod... Mordá celo v nebesih in peklu zemske si mizer je analiza... In tam si, kjer za vino se prodaja

— jesih: v vzdihljajih zadnjih zvesta si človeku — kriza.

V umetnosti si naše doša svete hrame. Tam tvoje čudne drame večna je repriza; preganjaš opere, komedije in drame, katerim sklepna je bilanca: kriza.

Ti vžgala stegno si politiki visoki: Presitim žrelom dobrodoša si deviza, rošitev se problemom, dogmi pregloboki, conón izgovor za lanuhe, tepce: Kriza...

In kadar v resne škripci pride slavna vlada in se problemov njenih loti paraliza, tedaj prorokom pastri vstane nova nada: Je vendar nastopila zopet vladna kriza.

Ti skritih sil prečudna, tajna si prikazen, si kakor stolp, ki v svetu ž njim se diči — Piza la, svingin tvoj obraz je krut in je — prijazen, od jehla trši je tvoj spomenik, — o Kriza!

Po cestah, treh mrkožalostna postaja: — Tvoj: reducirana filakerska tam ciza in kima, da mrtvaška misel te navdaja in avtobusa lupata tuta: Kriza, kriza...

In tihotapcem zvitim grozno si strašilo: Finanear pregleduje žepe, potna viza; nič ne pomaga, če ga gleda sladko — milo —; pod ključem, za rešetko te spozna: O, kriza!

In kaj sedaj je speva mojega finale? Za pirhe čakal bom denarnega aviza; nikdar ne bom iz tebe norcev bril; brez šale

slavil bom tebe: Slava, tebi, sveta kriza!....

Naj se od zemlje tja do zlatih zvezd razlega, — (raduj bogatih rim prepestraga se niza!) — kak' zemlja vsa zvestobo večno Ti

— prisega: O, večna slava tebi: Kriza, kriza, kriza!....

O, veličastna, miljena besed beseda, ki trdosrčno hvataš bogca in markiza in vladaš vsepovsod; kjer je bogastvo, beda... O bogastvo tajno, efemerno — sveta Kriza!

— Satyrus. —

Jadviga Poženelova

V ponedeljek, 2. aprila, se nam bo predstavila naša domača pianistinja z izredno zanimivim in za Maribor popolnoma novim koncertnim sporedom, ki vsebuje najboljše zastopnike francoske klavirske glasbe od 18. do 20. stoletja.

Umetnica je rodom iz Postojne ter je absolvirala po licejski maturi z odliko ljubljanski konzervatorij. Nato se je podala v Pariz, kjer je študirala pri najslavitejši francoski pianistnji in pedagoginji Blanche Selva. Ta je kmalu spoznala veliko muzikalno nadarjenost nove učence ter jo prištevava sedaj med svoje najboljše. Ko se je Blanche Selva preselila stalno v Barcelono, ji je sledila tje kaj tuč Poženelova. Študij v tem znamenitem španskem muzikalnem središču je bil izredno plodnosen. Po preteku dveh let se je vrnila Poženelova v domovino; ostala pa je še vedno v stalni zvezi s svojo veliko učiteljico. Vsako leto jo obiskuje v svrhu nadaljevanja študij v mestu Brive v srednji Franciji, kjer vzdržuje umetnica nadvse zanimive glasbene tečajaje. Z uspehom je Poženelova nastopala v Parizu, v Nantesu in v Barceloni. Ondotni kritiki so omenjali osobito njen talent, temperament in individualno interpretacijo. Doma je koncertirala doslej s pevcom Alaupovičem v Beogradu in samostojno v Ljubljani. Ob priliki letokujnega koncerta, dne 1. marca, je dosegla velik moralni uspeh, istotako pri kritiki, kakor pri publiku. Poročevalci so povdarjali njeno globoko muzikalnost, veliko tehniko, krasno dinamiko, temeljito študiranje in fino interpretacijo. Umetnica je znala publiko uprav navdušiti. Na domačem koncertnem odru se je s tem kar najbolj častno uvedla.

Umetnica zasluži vso našo pozornost in kar najbolj častni peset njenega prvega kajnijskega koncerta. H. D.